Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזע בלאטט ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעליעהר-2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהר 2 גולדן 75 קר. ע. וו.

איף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג
פרענומעריראן
אונד דער פרענומעראנדו-פעריאדע בזיגנען מיט דעם עסטאנגע דעם ערשיען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולווארד נומ׳ 29
וואהרן מאן אויך דיא פרענומעראנדו-אנמעלדונגען צו זענדען בעליעבע.

Nr. 102, פינפצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג כא אב ה׳תרמ״ג. Pest, den 24. August 1883.

איין דייטש-פראנצאזישער קריעג.

דער לעזער ערשרעקט נישט: דער קריעג צווישען דייטשלאנד אונד פראנקרייך ווירד אפטליך נישט איף דעם שלאכט-פעלד דורך מארד-וואפפען, זאנדערן אן דען צייטונגען מיט דער פעדער גו-פיהרט. אין לעטצטער צייט בעשעפטיגט זיך נעמליך דיא פראנצאזישען צייטונגען נישט מיט דען יודען-העטצערייען, וויא אנדערע צייטונגען, זאנדערן מיט דייטשען-העטצען. דיא גראסטען פראנצאזישען צייטונגען, יא זאגאר צוויא פארזיהר רעגיערונגס-צייטונגען, שיפפען אונד העטצען טאג פיר טאג גאנצען דייטשלאנד. פראנקרייך האפפט בין יעטצט, דאס עסטערייך-אונגארן מיט דייטשלאנד דאס בירגנים ג ר ב ט ערגיערן, דאס דייטשלאנד אללין שטעהען אונד דאס זיך דאס פראנקרייך מיט דען סלאוויען צור בעקעמפפונג. דער דייטשען פערבונד דען קאנגען ווערדע. פראנקרייך לעבאנגעלטט אין לעטצטערער צייט זא זעהר מיט סערבין אונד רוסלאנד אונד וואללטע מיט דעזען סלאוויישען שטאאטען איינע אללגאנץ גאנגען דאס דייטשע רייך קיפפען.

גאן דאס אבער עסטערייך-אונגארן מיט דייטשלאנד דאס בונדנים איף דייטערע יאהרע ערנייערט, אונד דער קאנץ פאן סערבין דאס זיך זאגאר עגטשלאסען, צו דען גראסען מיליטער-עקסערציטיגען בייא בערלין צו רייזען, אים דארט דענזעלבען אן דער זייטען דעם דייטשען קאיזערס בייא-וואהנען.

פראנקרייך ווערט זיך אללא אין ווינען דאפפגנגען געפיטט אונד אזט דאהער ווהר עריבט-טערט. דיא פראנצאזען ווהנען זיך גאן אויף זיך זעלבער אנגעוויזען אונד וואללען אים איינעגר קראפט דען קריעג גאנגען דייטשלאנד פיהרען. דיא פראנצאזישען צייטונגען זינד פארטווערענד בגמיהט, דאס פראנצאזישע פאלק גאנגען דייטשלאנד איפצייטאמעלן, צו העטצען אונד צו ווינען, זא דאס עס ווירקליך צו בעפיכטען אזט, דאס זיך דיא פראנצאזען ווהל בער אין אינגען קריעג גאנגען דייטשלאנד אונד אינגעהעטצט אונד אינגעווינגט אונד אונטערגעבען מאגען אונד אין אייגע ווערע אינגאבע וואהרד דיא אבערען דעם ווייהרטגען קראפטערס, אלס איף דאס מערבען גערכטליך פערהאלט. דיא אבערען מאגען נישט ווינגען אים, דא זיא דאס מערבען אים אינטרישט אין דאס קראפטער נישט צו-גערעכט, זאנדערן דאסזעלבע בראף דאהער איפ-נאהם, ווייל עס עבען אים דיא אינפאהמע איפ פייעס געשטיפטע אנגיבט. דאס מערבען הונגע-גען נאס וואהרליך פאלגערעכט אן: „איך האבע אין מארגאן דיא שטערקסטע מערבען-שולע בעזוכט אונד דען גנשלעכן געפאסט, צום קאטהאליש-לעבען אבערגעשטעלט, דיעזען גנשלעכן אונד אך דעם אין דער שולע טהעטיגען קאטהאליש-קאטעכעטען (רעליגיאנס-לעהרער) מיט. דער מיך צו איינער קאטהאליש פיא פיהרטע, דיא אין דער נעהע פאן לעמבערג וואהנט. דיעזע גון בע-נאס זיך מיט מיר צום ערצבישאף פאן לעמבערג, דער מיך אנס קלאסטער אינגעהמען ליעס. שפע-טער וואהרד איך געטייפט, נעגעגעערטע עריהאלטע אך אים קלאסטער אנגעערנטס אין ווירטשאפט-ליכען ארבייטען. עס איזט מיין וואנש, דאס מאן מיך אייך פערגער אים קלאסטער בעלאסטער מאגע, וויא אך מיך דעכט נוט בעפינדע.“

זא ווייט דיא איטערונג דעם ענטוויקעלטען מעד-בענס, דאס אהנע איינוולליגונג דער עלטערן גע-טייפט וואהרד, טראטצדעם דאס מערבען דען וואנש גאהאבט הט, דאס מאן עס אייך פערגער אים קלאס-טער בעלאסטען מאגע, זא ענטשיעד דאס בעצירקס-גערעכט פאן טארנאו דעננאך דאס מערבען דען עלטערן צורוקגעגעבען ווערדען מוססע. דאס בעצירקסגערעכט שטעהט זיינע דיעספעללונג ענטשיידונג איף איינע בעשטיממונג דעם עסטער-רייכישען גנזעצבוכעס, דיא וואהרליך וויא פאלגט לויטעט: „דיא עלטערן זינד בערעכטיגט, ענטוויי-בענע קינדער אויפצוזוכען אונד זיא מיט אבריגקייטיל-בער גנוואלט אין איהר הויז צוריקפיהרען צו לאסטען.“

דיעזע בעשטיממונג דעם גנזעטצעס לויטעט גאנץ קלאר צו גונסטען דער עלטערן, דענען אונ-שטרייטיג דאס פערפיגונגס-רעכט אבער דיא ער-ציעהונג איהרער קינדער צוגעשטעהט. אללין דיא אבערען דעם קלאסטערס ערגריפפ גגען דיעזע ענטשיידונג דעם טארנאווער בעצירקס-גערעכטעס דיא אפפעללאציאן אן דאס אבער-לאנדעס-גערעכט אן קראקיי. דיעזע גערעכט ענטשיעד, דאס דיא עלטערן פארערסט איפקלערונג דארבער צו געבען האבען: צו ״ז ע ל ב ע ס צ ו ז ע ק ע״ זיא דאס מערבען צוריקפארערן, נאכדעם עס איס קלאס-טער איינע זאלך איהרע ערציעהונג ערהאלטט, דאס דיא עלטערן איבער דיא צוריקגעבען איהרער טאכטער פאללקאמען בערעהטיגט זיין קאנגען. — מערקווירדיגערווייזע האט איך דער אבערסטע גע-ריכטסהאף דיעזע ענטשיידונג דעם אבער-לאנדעס-גערעכטעס בעשטעטיגט אונד פיר דאס מערבען זא-גאר איינע „פארמונד“ בעשטעללט, ווייל דאס גע-וועהן דיא בעשטעללונג איינעס זאלבען פארמונדעס פארשיעדענ זאבאלד דיא אינטערעססען דער קינ-דער הויז דיא אינטערעססען דער עלטערן איינען שאדען פערלירען קאנגען.

דיא עלטערן פאנדען נאטירלך איבער איינע זאלבע פערזאהנונג איהרער טאכטער קיינע בעדי-הונגע. זיא וויכטען גיעדיגנס בייم טארנאווער בע-צירקסגערעכט אים דיא הערריכקייט אבער איהרעס קינ-דעס אן, אינדעם זיא זיך איף דיא בעריעהונג-טע בעשטיממונג דעס עסטערייכישען גנזעטצבו-בעס בערופפען, דאס דיא עלטערן דאס רעכט דא-בען, אין איהנען ענטוויקעלטעס קינד צוריקצופאר-דערן. אללין דער עריהרטע „פארמונד“ קוממער-טע זיך אים דאס נאטירלכע געפיהל דער עלטערן נישט, אונד ווייטע בייم גערעכט אין, דאס אים הינבלקע איף דען טיפאנ-עפלארער אללא, דער דיא יהרען גגען דיא בריסטען זא זעהר פערבוב-טערטע, צו בעפרידען ווייל: דיא עלטערן קאנגען אן איהרער טאכטער, ווייל זיא צום קאטהאליש-לליבען אבערטרעטען, איהנענד איינען דאבע-אקט פעראבען, דער „פארמונד“ שטעללטע איבערדעס דען אנטראג אן דאס גערעכט מאגע מערבען פיר „גראסעהריג“ ערקלערען, וואהנען דיא אנשריבע דער עלטערן איף דיא ערציעהונג דעס מערבענס אהנגעהאלטען ווירדען, דא אין „גראסעה-רינגס“ מערבען זיך דעס ווייללן דער עלטערן נישט מעהר צו פיגען בריכטע. אבערדיעס זאגטע דער „פארמונד“: דיא עלטערן דעס מערבענס זינד ארמע לייטע אונד קאנגען קומנאך פיר דיא ערציעהונג איהרער טאכטער נישט אין דעס מאסע זאהנגען, וויא דעס אים קלאסטער גגעעהען. דיא לאנג דעס מערבענס מוסטע זיך אללא, וויגנ עס דען עלטערן צוריקגעגעבען ווירדע, עמפפינדליך פערשלעכטערן.

דאס בעצירקס-גערעכט צו טארנאו ענטשיעד גיעדיגנס צו גונסטען דער עלטערן, דאס מאן איהנען גגעמליך איהרע טאכטער צוריקגעבע, עס מאטווירטע דיעזע ענטשיידונג וויא פאלגט: „עס אינטערעלענט איגר דייגזעלבען אייך גלגאנצער בעווייגט. — יעטצט, דא גראף שאנבארן אייף דעם טארטעגבעטצע לייגט, זיך פיעלע, וועלכע אנשפריכע אייף דען פראנצאזישען טהראן מאכען — אונד אלל דיעזע בעאבזיכטיגען, דען טהראן גגיר דורך איינען גגלגנ-צענדען זיגג, גגגען דייטשלאנד צו ערווערבען. דיא פראנצאזישע ארמעע שטעהט שאן לאנגע אונטהע-טיג, אונד מיט עטוואס אינטערגעדמען, וויא איינע דעפעטע פאס 92-טען איינגוסס מעלדעט, האבען דיא פראנצאזען אין איהרעס קריעגע גגגען אגנאס (דזלוך פאן בונא) איינען גגלגנצגרגען זיגג ערפאב-טען; זיא האבען דיא בעלאגגרטע שטאדט דאלד-צינג איינגגגאממען אונד דא 150 קאנאגגען גגעבסט דער קאסטע דעס פיינדעס, אין וועלכער 30 מיללי-גגען גגלדגגן זיך בעפאנדען, ערבבערט.

דיא פראנצאזישען ארמעגגן דורכגגען אללא גגאך ווייטערען וגגגעס-טהאטען אונד וואללגגן דענגגן אייך אירגגן דורך איינגגן האבע-קריעג גגגג

* (נאכקלאנג צום עסלא-דער פראצעסס.) ווי גלייכצייטיג, דאס מיט דער פייערפרעכטיג דער ווידן אויך שאן דער לאנגוויליגע טראטש אונד קלאטש פאן טיסא-עס-לאר איפהארען ווירד; אבער דיא באזוהיט אונד דוממהייט וואללען נאך אימער קיין עגדע נעהמען, יעצטע ערסט קאממען דיא אנטי-סעמיטישען צי-טונגען פאן דייטשלאנד איך דאס אורטהייל דעס נירעדיהאזער געריכטס-האפעס צו שפרעכען אונד זאגען: דאס אורטהייל בערוהט איך דער אונגלייכסטען אונגערעכטיגקייט; דיא שולד דער ווידן איזט אין דער סאלאישען רעדע קלאר ערווייזען וואהרהייט; נור איזט עס דער ווידן גלייכגיגען איך דען בוחער אינבעשטעכלכען נירעדיהאזער גערכטסהאף צו בעשטעכען — אדער מיסטער-פרעזידענט טיסא האט דא איינען גראסען דרוק איך דען נירעדיהאזער גערכטס-פרעזידענטען קאריש אינסגעאיבט. — אין דעמזעלבען זינגע שריבט דער איך דער הוילינג „פיגגעטלענשען“. — נון איז פיר דען עס גאנץ נאטירליך, דאס איינע בעזוגנעטע פאר-טיא, דיא איהרע נעדעדלאגע גיכט איינגעשטעהען וויל, זיך נאך אן איינען שטראף-האלס קלאממערט, אום דא איינגעזר אינגאנדאלט צו איהרער רעטונג צו פינדען. דען דייטשען אנטי-סעמיטען איזט זאגאר אין אלבער אינזינן פערצייהליך, וויל זיא בייא איהרער יודענפיינדליכקייט אויך אינגאר פיינדליך זינד אונד דאהער גערנע גגענען דיא אינגאריישע גע-ריכטסבארקייט הערמיט בעשטעפפט, צייגט דענן דאך אויך דיא גגענגליכע פערריכטהייט דערזעלבען מגעשיען, ביזהער בעשטעפפט ער דען אטיאיש, וויל ער דורך זיינע איפדערקונג דער פאלטער-גגשיכטען אום סא-באלטשער קאמיטאט דען נירעדיהאזער גערכטס-האף פאר דעם איסלאנדע געשענדעט, נון שריבט ער זאגאר זעלבער, דאס דער נירעדיהאזער גע-ריכטסהאף בעשטעכלך איזט. — וואס נון ווידער דען צווייטען אינזינן בעטרעפפט, דאס טיסא אויך דען נירעדיהאזער גערכטסהאף איינען דרוק גגעגעבען, זא קאנן מאן דערזעען אינזינן עכען נור איינעס גאנדרען אונד איינעס אנפערשטענדיגען איינדרוקן, דיא אינגאריישען רכטער זינד דיא אינגאבהענגיגגע-טען אויף דער וועלט, אונד טיסא האט דעם נירעדיהאזער גערכטסהאף עכענזא איינגע צו שאפפען, וויא אינגענד אין באהן-בעאמטער. וועגן קאריש דיא ווידן העטטע פערארטהיילען וואללען, זא העטטע איהם טיסא לאנגע דראהען קאנגען. אבער קאריש העטטע זאגאר דען מיסטער-פרעזידענטען אום דייססמאגע פערקלאגען לאסען קאנגען, דאס ער אויך דיא רכטער איינען דרוק אויפגעבען אונד איהנען זאגאר דראהט — אונד איינע זאלכע אנקלאגע, וועגן זיא בעגיינדעט איזט, קאנן דענן שטורין זעלבסט איינעם מיסטער-פרעזידענטען הערבייפיהרען; פעלע אנטי-סעמיטען פערשטעהען דעס יא זעלבער, נור וואללען זיא נכט צוגעבען, דאסס דאס פרי-שפרעכענדע אירטהייל דעס נירעדיהאזער גערכטס-האפעס איין גערעכטעס וואר אונד שטרייבן דען דוממען לעזערן זאגט אין דיא איינגען, דאמיט זיא אין אהרער פערבלענדונג מיינען, דאס איך הער בייא דער פייערפרעכטיג איינער מאכערייא וואר!

* (פורכט פאר דער ראטהען פארבע.) אין סאלאקער אנטי-סעמיט לעס דעזער טאגע אים „פיגגעטלענשעי“ דען „הכשר-בריעף“ דעס שוראנער ראבבינערס איבער „צוקער של פסח“ מיט גראסען הערבעראישען לעסטערן אבהרעדען, ער פיגגע זאדאן הינצו: „איך האבע דען צוקער אים איינער הייזיגען ירישען הארלדונג גגעקייפט אונד וואר דער צוקער מיט זאלץ „ראטהעס זיגגעללאך“ פערזיגגעלט, דאס איך מיך דאבייא איגזיללקרלך אן דאס „בלוט דער עסטער“ ער-איינגעטע אונד אירדענטלך צו ציטטערן בעגאנן!“ — אלזא, דעזער מענש גגעראטה איסער זיך בייא אנבליקע פאן ראטהעס זיגגעל-לאך! גגעוואהרלך דארף מאן איינעס שטער קיין „ראטהעס טרעל“ ציינען, דא ער זאגסט זא ווטהענד ווירד, וויא „ענער סאלאקער אנטי-סעמיט.

* (איין גראסער מיגיסטער-ראטה אין ווייען.) גגעסטערן וואירדע אין ווייען אינטער פאר-ווישען דעס קאנגס אין גראסער מיגיסטער-ראטה אבגעהאלטען. אין דעזעס מיגיס-טער-ראטהע ווארען מיגיסטער-פרעזידענט טיסא, פינאנז-מיגיסטער סאפארי, דער מיגיסטער פיר קראפאצין, גגעמלך הערר בערעקאיוויטש. פאר דעם מיגיסטער-ראטהע האטטע טיסא איינע לענגערע אידרעגען ביים קאנג. וויא עס הייסט, קאמען דא דיא קראוואללע פאן אגראם אונד בודא-פעסט צור שפראכע. דער קאנג זאלל דא ווידערהאלט דרוק האבען, דער מיגיסטער-ראטה בעגאנן אים האלב 1 אוהר אונד דיערטעג ביז 4 אוהר נאכמיט-טאגס. — דער אינגאריישע רייכסטאג ווירד אם 28. סעפטעמבער ווידער צוזאממענטרעטען אונד דיא דעלעגאציאנס-זיטצונגען ווערדען אם 30-טען אכ-טאבער בעגיגגען. אין דעזעס מיגיסטער-ראטהע וואירדע בעשלאסען, אין אגראם דיא מיט קראאטי-שער אונגאריישער אייפערזיפט אויפזוגעגען גגעמיינזאמען קראאטיש-אונגאריישען וואפפען-שולדער אנצוברינגען. — נאך דעם מיגיסטער-ראטהע בעגאבען זיך דיא מיגיסטער צור אלעקטי-שען אייסשטעללונג.

* (עטוואס גגעהט פאר.) איינע דעפעשע אים עלאפאטאק (זיעבענבירגען) מעלדעט: גגענעראל בארען בעקם האט מיט זיינער בעגלייטונג דיא טשיק-דיעמעשער בעפעסטיגגען אין דער רו-מעניישען גגרענצע בעריכטשט אונד פערבראכט דיא נאכט אין טשיק-סערעדא. דיא גרענצע ווייישען זיך. בענבירגען אונד רומעניען ווירד שטארק בעפעס-טיגט; עס שיינט אלזא — דאס רומעניען קרייגנס-לוסטיג גגייאדען, אונד דאס מאן גגעגען דיעזע רו-מעניישע קרייגנס-לוסט פאר-בעריטונגען טרעפ-פען מיססע.

גגעשעפטס-בעריכט.

פעסטער-פרייזע.

גגעריידט-גגעשעפט. מאן זייייצען וואר גגעפטערן פיעל צו אמרקטע גגבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג, 2000 מעטער-צענטנער וואירדען פערקויפט.

ווייצען טהייס. (נייא) 100 מעטר׳ 1,5 קילא 11,10 גולד. 700 מעטר׳ 81. קילא — 11 גולד. 200 מעטר׳ 79,4 קילא 10,82½ גולד׳ 700 מעטר׳ 79,1 קילא 10,75 גולד. 100 מעטר׳ 79,0 קילא 10.75 גולדען. 100 מעטר׳ 79. ק׳ 10,65 גולד׳ 400 מעטער-צטר׳ 79, קילאגראמס 10,70 גולדען. 200 מעטר׳ 79. קילא 10,75 גולד. 500 מעטר׳ 79, קילא 10,70 גולדען, 500 מעטר׳ 78, קילא 10,90 גולדען. — 1000 מעטר׳ 78,5 ק׳ 10,70, 300 מעטר׳ 78.4 ק׳ 10,60 גולד.— פעסטער-באדען (נייא) 200 מעטר׳ 79, קילא 11,65 גולד. ווייסענבורגער (נייא) 100 מעטר׳ 78 קילא 10,75 גולד. באטשקער 200 מעטר׳ 80. קילא 10.60 גולד. — באטנער 200 מעטר׳ 78 קילא 10.65 גולדען.— אראדער 100 מעטר׳. 76, קילא 10,35 גולדען. — אבערלענדער: 200 מעטר׳ 79,4 קילא 10,50 גולד.— (אללעס פער 3 מאנאטס.)

קארן (נייא) 7,60 — 7,80 גולד.

גערסטע 7.50 — 7.72½ גולד.

קוקורוץ 6,50 — 6,55 גולד.

ווייצענער-פרייזע.

ווייצענער שלאכט-פיעהמארקט דער אויסטריעכ איזט דעם ווייצענער שלאכט-פיעהמארקטס אם 20-טען ד׳ מ׳ בעסטיג 3408 שטיק. דאפאן וואירען: 2231 אונגאריישע, 900 פאלנישע אונד 217 דייטשע. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100 קילאגראמס: אונגאריישע מאסט-אכסען 62—66 גולד, — פאלנישע 64—66,50 גולד. אונד דייטשע 60—66,50 גולד.

פערגאנטוואָרטלעכער רעדאקטער: מאיר בר״ו ריין.

האבעלגאנטע לראש השנה גייריישען.

אין גראסלאצאנס-קראטען פיר ווייערפערקייפער.

איינע רייכהאלטיגע מיסטער-באללעקציאן טייער דערגעטרייטען קינגסטאללאיים-גגעשטאטטעטען גייריישען אין גראסלאצאנס-קראטען פערזענדע פראנקא גגעגען פארהער-איינזענדונג פאן 1,25 מארק אדער 70 קרייצער עסטר״ווי אין בריעפמארקען, שפעציאל פייר קאנט גראסס אונד פראנקא.

מארק פיקטאר, לוטהאר. קונסט אינסטיטוט. אין קאלן (דייטשלאנד).

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייע)	פער קילאגראמס	קוואלישקע 100 פר. הקטאליטער	פרוכט	פער קילאגראמס	קוואלישקע פר. הקטאליטער
נאדד-אונגאריישער	75	70 —	קאן	7 80 — 7 50	
„ „	76	62	גערסטע מארק	—	
„ „	77	62	„ פוסטער	7,65 — 7,40	
„ „	78	40	האפער	6 85 — 6 40	
„ „	79	75	קוקורוץ באנאטער	6 55 6 50	
„ „	80	73	אדריעטיק	6 45 6,40	
„ „	81	—	דייטש	— — —	
פעסטער-באדען	75		ווייצען	10 60	
„ „	76			—	
„ „	77			—	
„ „	78		קוקורוץ	—	
„ „	79		גערסטע	—	
„ „	80		האפער	6.75	
„ „	81		רעסס	—	
טהייס	75		זאק-מעהל		
„ „	76		נומער 0	20 60	
„ „	77		„ 1	20 —	
„ „	78		„ 2	19 40	
„ „	79		„ 3	18 80	
„ „	80		„ 4	17 80	
„ „	81		„ 5	17 —	
ווייסענבורגער	76		„ 6	15 80	
„ „	77		„ 7	14 80	
„ „	78		„ 8	13 80	
„ „	79		„ 8½	12 60	
„ „	80		שפיריטוס: אלטע סטראאט פרענדליכע	35,25	
„ „	81		„ נייע „ קאטאפיל	33 50	

	פער	10.60
	„	—
	„	—
	„	—

קרייזן, וואָ זיא זיך אַלץ געדערקנעטן אונד איר־דע געבעטע פערבעטעטן. אַלס זיא זיך ערראָבן, אונד דער צוג זיך ווערדער אין בעוועגונג זעטצטע, דאַ שפּראַנגען צוויי אַ יידישע יונגלינגע איס אינעם פערשטעקע הערפאַר אונד אילטען שפּאַרט־שטריקע עס קרייצע הין. דער אינע שלוג דאַס קרייזן מיט דער פיסס, הינדערנד דער אנדערע דאַזוועלבע מיט בייסע־פעלאָזער פעכטיס אַנ־שפּיקטע. דיא בייערן בלוקטען צוריק, זאַהען מיט אינענען אינען דעזע פרעכע מיסהאַנדלונג דעס קרייצעס, וואַרען אַבער פאַר ענטזעטצען דיא פעסט־גענאַגלט, זאַ דאַס זיא ניכט דען מיטד האַטטען, דיא ביידען יידענ־בובען צו ערגרייפען, דיא דענן איך אַלסבאַלד דיא פרוכט ערגרייפען. — צו דיע־זער אַפּפענבאַרען לוגע פיגט „פינגעטלעגטען“ נאָך פאַרגעגרע דעטצערייטע אינטערנוס הונגט: „זאַ ייט טרייבען עס דיא יידען! זיא גלויבען, דאַס דער גע־רוכטס־האַס צו נידערהאַוא, דער זיא טראַטען דעס פעראַבטען דישעלדען מאָרדעס פרינגעטפאַכען, אַהנען אין דאַס „פרוילענאַיס“ ערטהיילט האַבע, דאַס קרייזן אַהנע פרוכט פאַר שטראַפע נאָך דער־עענסלוסס שענדען צו דייפען. דאַס ענדע ווירד נאָך זיין, דאַס זיא אַס זאַנגטאַ ווערדענד דעס בעפענס אין דיא קוכבע אינדרינגען אונד אייך דעס אַלטאַר אינען טאַנען אינספּירען ווערדען: „וואַהרליך! דאַ ווכט עס נאָר צוויי אַ יינגע, ענטשיידער דיא קרייצעס־שענדענדען יידען ערראַלטען אינע שטראַפענע בע־שטראַפונג — אַדער ווי דאַססען אונס בעשנידען אונד אינערטרעטען אַלץ צום ווענטהעע, דאַסט ווי ענדלוך פאַן דען אינערטהיילען יידען ווידע דאַבען!“ — (ווי דאַבען נאַטירליך נוכסס דאַנענען, דאַס „ווען דיא צוויי אַ יידישען יונגלינגע איס אינער־משה ווירקליך דאַס קרייזן געשענקעט, וואָס אינ־גענס נוכס צו גלויבען איזט, דיעזע אייך שטרענגע בעשטראַפט ווערדען מאַנען. אַלליין פיר אין אינגליך ווירדען ווי עס עראַבטען, ווען ווערדאַוא אונד זיינע גענינגענס־גענאַסען אַלדען ערגטעטעם צום ווענטהעע אינערטרעטען ווירדען. דורך זאַל־בעס גענעדעל ווירדע דאַס ווענטהעם קיינע בעדר־טען) — נוכס מעדער אייך דיא אייפרייצונג דעס דייבסגלייכען אַלדעס צוגלעס פאַלגענדע מעלדונג דעס „פינגעטלעגטען אַבּ: דיעזע דישעס: „פאַר ווענגען נאָגען נאַב עס אייך אין אַבער שטראַפען־טמיטלען, וואַבוא עס זיך אַבער נוכס אים אינע ווענ־פערפאַלגונג. דורך דיא בייסטליכע בעפאַל־ווערונג, וואַדערען אים אינע בייסטען־פערפאַלגונג דורך דיא אינפערשעמטען ווידען דאַנערלעטע. דיאַ ווידען שלוגען נעמאַרך אין צאַהלרייכען בייסטען אָדענגען ווענטליכע פענסטער אין אונד נאַהטען

פעראַבטען דער נעפאַרען, בעוואַנדערונג אינגלאַסען — אונד זיא בעוואַנדערונג, דאַ אים אייך לעבע.

אים יאַהרע 1866, אַלס צוויישען פרייסען אונד עס. טערייך דער קרייג אויסבראַך, וואַר קאַיזסקי 18 יאַהרע אַלט. ער טראַט דאַמאַלס אין דיא עסטערייכישע אַרמעע, וואָ ער אייפטיינגעט. ער כאַבען עס דאַרט עס דאַרען אַפּ. פיעער אונד לענגען מן אַלס יעדערייע־אַפּפּאַרעט אין בעלין.

דיעזער פרייסלעס אַפּפּיצער ווערגעלטע מן אים פאַלאַסטע אַפּפּענהיים פאַן דען פעלדען קרייגס־וראַיגנס. מען אונד טראַטען, אונד ווייג שאַנען ווערגעזעלגען עדיעע. מען בעוואַנדערונג. וואָס וואַנדערע, ווען דיא בוידען יינגען מערדען, פאַנגען אונד פילדונג, דעס פרייסען אינגעדראַן וואַרען.

דער שליינע פאַלגיטע אַפּפּיצער מערקטע נאָלד, דאַס פרייליין פילדונג אין איין פעלדענס אויס, דאַר דאַסטע ער בייא אַלד דער מאַפּפּענהיים, וואָ ער אים קרייגע ווייטען, נוכס דען מוטד, זוך בייא מאַראַטע אַפּפּענהיים אים דיא דאַנד אידרער מאַנטער צו בעוועגען — אונד דיא מיסטע פרייטליכע דער פערטיטעלטער ווייז.

אינעם מאַנע, אַלס פרייטליכע דיא מאַראַטע אַפּ־פענהיים אין נוטער לוגע נעפאַנגען, דיקטע ער צוגעכטס מיט דער בוטטע הערייס, אידס דאַס פרייליין מאַנגע צוי פרייא אַ ווענען.

מאַראַטע אַפּפּענהיים לאַכטע לוגע אייך אונד זאַגטע: „אַ, מאַדען פרייטליכע! זיא וואַלען אינע פרייטליכע אַדעלינע הייראַטען? דאַנען זיא דענן מיט מאַנגע שאַן נע־שפּאַנען? דאַס זיא אינען בעוויסע אידרע מאַנטער געוועגען?“

„נוערינע פרייא! (וואַנטע פרייטליכע שוכטערן) זיא

נען נאַב עס דיא אינען פרייטבאַרען שטיים. פרייטל. בייס מוכטע אינע. דער נעוואַלטטעטען צאַרן־אויסבריכע אינער זיך ענטגעגען לאַסטען. דען מאַן נוד פאַן אינער דעפטען פרייא אַ ווייטעטען לאַנען. צולעטצט וויזע אים מאַראַטע אַפּפּענהיים דיא מחיה. אונד ערקלעטעט אים: ער בייזיכע זיך נוכס מעדר בייא אידר יעדען צו לאַסטען.

אבער פרייטליכע, ווערלעד זיך פאַן אינגעד אייך דוך דיא פרעכע־מעסטע אינטיטיגען מוטטע, לוגע ווייזע דען שטיים אין זיך פאַראַנטווערטען: „ער דאַרטע אַהנע אין וואַרטע צו ענטזעטצען. דיא פאַרטיטיגע דער מאַראַטע אַפּפּענהיים דיא מחיה, אונד אין אַנטיטיגע אַלס: „ער בייזיכע זיך נוכס מעדר בייא אידר יעדען צו לאַסטען.

מיטטלעלטיס נוכ נוכס פאַרט אונד וואַרטעטע בוי דער צאַרן־אויסבריכ דער פרייא אין ווענ אַנטווערטען דאַנ אונטע ער: „נוערינע פרייא! זיא ווייסטען, דאַס איך דען פרייס עכטונג אַבען, אַלס זיא. אַבער אייך אונערע אַנ־טונג אונד דיעכע לאַסטע נוכס אַן. עס דאַנערלעס אין זיך נוכס אַן: אַבער אייך אונערע אַנ־דיאַס: אַנ אַלס דיעכע אין לוגע אַנ־לוגען אונד אַנ־לוגען אונד אַלס נעוויטטער.

מאַראַטע אַפּפּענהיים נערעטע דערבייבע נוערינע אין צאַרן: זיא וואַפּפּטע דען מאַדען מיטטלעלטיס וואַפּפּאַרט הוגטע, דרקטע אַן דיא נלאַקע אונד לוגע אידרע מאַנטער צו זיך ווייזען —

(פאַרטזעטצונג פאָלגט)

אונד צוואַר ווענען דער פאַלטשען בעשולדיגונג, דאַס זיא אייגען כריסטען קנאַבען נעטאַדטעט. פאַלאַ אונד אַטוואַיס האַבען בעריטס אין אַהרען רעדען דעזער נעשטבטע ערוועהנט. אויך אין דעם רעוואָ־ליוציאָנס־יאַהרע 1848 יאַהרען אין טרינו בעדרטעגדע ווענ־קראַאַלע. — אינדעסען וואַלען ווד דער אין אינע אינטערעסאַנטע נעשטבטע ערצעהלען, דיא זיך אים 15־טען יאַהרהונדערט אין טרינו, אַלס דאָרט דער בעריטמטע ר׳ יצחק טרינו (דער בעל המנהגים) לעבטע, ערייגנעטע. אין שאַנער פרינען דאַסטע זיך אין דיא טאַכטער דעזעס ר׳יצחק טרינו פערלייבטע אונד אייך בייס פאַטער אים דיא האַנד ווינער טאַכטער אנגראַלטען. דער נוטע ראַבבינער קאַנגטע אים נוד זאַגען: „ווענן זיא אין ווייע אונד אין גראַטער המן ווערען, זיא ווערדע אַך אין־גען ווטער טרינ טאַכטער געבען!“ — דער פרינען וואַר דערייט אים דעם הוזע דער עלטערן פער־שוואַנדען, וזכטע אינגעד אינע דישע שטאַדט אייך, וואָ אין בערהמטער האַבבינער אינע גראַסע „ישיבה“ געראַלטען, וואַרדע דיא ווייע אונד המן, דאַס דאַנן נאָך טרינ צוריק, אַהנע דאַס אין־מאַר ערקאַנגנ, ערגאַנגערטע דען האַבבינער אַן ווין פערשפּרעכען אונד הייראַטעטע אייך דעסען טאַכטער. — ביא דער האַבצייט דעס שאַנען יינגען פאַאַרעס וואַר אייך דיא הערצאַנין, דיא מוטטער דעס פרינגען, ציינגען, אים דאַס שאַנע פאַאַר צו בעוואַנדערן, אַהנע אידרען זאַהן צו ערקענגען, אבער אינע באַדע־פרייא, ווערכע דען פרינגען בים הערטראַממען אים דעם באַדע אַן אינעס מוטטער־באַדע ערגאַנגטע, ציינטע דיא זאַכע דער הערצאַנין אַן: דער פרינען וואַרדע אינס פערדאַ־נגאַממען אונד געפאַלטערט, בלייבע אבער בייא דיעזעס האַטטערגען הייגען אונד וואַרדע פאַס מאַוטע צום טאַדע פערוואַרטהיילט. דינע אינגלינ־ליכע מוטטער וואַרטע נין אַן דען טרינער ווייען, נאַמענטליך אבער אַן דעם האַבבינער. דאַכע נעדטען, דיא ערשטען אַדר אבער אַדר זאַהן אים טרינע אונד וואַרנטע דיא פאַר אינעס בלוט־פערגעסען, אונד דיא הערצאַנין בענגטע זיך מיט דער פער־טייבונג דער ווייען אים טרינ.

(נ ע נ ע ן ד י א א נ ט ו ר ס מ ו ט ־ ש ט ע ן ב ע י י ע נ ו נ ע ן) הוגלט דער אינגע־ביינער אבער־נעשפאַן דאַדד אין דער האַמטאַס־דאַאַנגאַאַ אינע דעדע, אין ווענדער אַלס אינע־מאַר דער אינגע־ווד דער ווייען אַלס אינע־אַנגאַ־ליכע אינע־אַנגאַ־ליכע אינע־אַנגאַ־ליכע

קינעם צווייפעל. דאס דיא עלטערן אים זינגע דעם געזעטצעס בערעכטיגט זינד, ענטוויקעלנע קינדער צוריקצואָרדערן. דיא אונטערזוכונג שטעללטע איבערדיעס קלאר הערויס, דאס דיא עלטערן פיר דיא ערציעהונג איהרער טאָכטער אימער געווייסענטראָפט זאָרגע געטראָגען האבען. דאס מערבען געשטאנד זעלבסט, אבגלייך עס יעטצט יא אונטער דעם איינפלוסס דער קלאָסטער-אָבערין שטעהט, בייא איהרען עלטערן אימער איינע אנשטענדיגע ערנעהרונג אונד ערציעהונג ערהאלטען צו האבען. איך דאס געשטעהט דאס מערבען, דאס איהרע טיפע אָהנע איינזוהלליגונג דער עלטערן פאָרגעגאנגען. מען וואָרדע, ווער דאס מערבען צור טיפע איבער-רעדעטע — דאס פריילך ווילל דאסזעלבע ניכט אנגעבען, אבער עס לייגט יא איך דער האנד, דאס עס נור אין פאָלגע צורעדענס זייטענס דעם קאטהאָלישען רעליגיאָנס-לעהרערס אדער פאָדערערס צו דיעזעם גלויבענס-ווענסעל זיך ענטשלאָס. ווענן דער „פאָרמונד" בעהויפטעט, דאס גונסטיגע געטיפטע מערבען ווערע דער גראָסטען געפאהר זייטענס דער יידישען עלטערן איסגעזעטצט, זא איזט דעם עבען איינע לעערע „אנגרייא", דא צו איינער זאלבען בעפרידיגונג נאר קיין גרונד פאָרהאנדען. ווענן דער „פאָרמונד" איבערדיעס איינווענדעט, דאס דיא עלטערן דעם מערבענס אָרם זיד — איזט דעם איינע אבגעשמאקטע לעבענסליכקייט. פאָר דעם געזעטצע גיבט עס קיינען אינטערעסיעד צווייטען אָרם אונד ריכ. אונד ווענן דיא געזעטצליכע בעשטימונג איפשפריכט: „דיא עלטערן האבען דאס רעכט, איהרע ענטוויקעלנע קינדער צוריקצואָרדערן!" — זא ווערע עס דאך לעבענדיג אנגענומען, דאס זאלכע עלטערן, דיא צופעללען אָרם זיד, דיעזעס רעכט עבען נור אין פאָלגע איהרער אימטה איינגעבייסט הערטען; ווענן דער קוראטאָר אדער פאָרמונד ערלאנגט, דאס געריכט מאנע דאס מערבען אלס „גאָספעדיר" ערקלערען, דאס דיא עלטערן מעהר קיינע אנשפריכע איך דאסזעלבע האבען זאללען — זא מיס דיעזעס פערלאנגען ענטשיידען צוריקגעזעען ווערדען, דאס געזעטץ איינמאל דען עלטערן דאס רעכט איין, איהרע ענטוויקעלנע קינדער צוריקצואָרדערן; דיעזעס פערלאנגט „גאָספעדיר" ערקלערען, דאס דיא עלטערן